

*Lina Pliško – Melani Ivetić***O GOVORU BUTORA***dr. sc. Lina Pliško – Melani Ivetić, Sveučilište Jurja Dobrile, Pula, izvorni znanstveni članak*

UDK 811.163.42'282(497.5-3 Istra)

Mjesni govor Butora u dijalektološkoj literaturi još uvijek nije opisan, tako je i s većinom štakavsko-čakavskih govora Tinjanštine.

U radu prikazujemo rezultate istraživanja mjesnoga govora Butora na alijetetnoj, alteritetnoj te arealnoj razini razlikovnosti. Jezične značajke Butora usporedili smo sa susjednim, dosad istraženim, tinjanskim ikavskim govorima. Zaključili smo da se rezultati na svim jezičnim razinama podudaraju te da čine kompaktnu skupinu tinjanskih ikavskih mjesnih govora.

Mjesni govor Butora prema Brozovićevoj klasifikaciji čakavskih dijalekata pripada jugozapadnomu istarskomu ili štakavsko-čakavskomu dijalektu.

Ključne riječi: Butori; Istra; općina Tinjan; jugozapadni istarski ili štakavsko-čakavski dijalekt; čakavsko narječje; alijeteti; alteriteti; arealne značajke

Uvod

Butori teritorijalno i administrativno pripadaju istarskoj općini Tinjan¹. Općina, koja je od 1993. samostalna, prostire se na površini od 52,97 km². Prema popisu stanovništva iz 2001. ima 1770 stanovnika.

Butori su smješteni 3 km zapadno od Tinjana na regionalnoj cesti Tinjan – Baderna. Susjedna su mu mjesta: Ivetići, Rudići, Jakovici, Bašići, Grintavica, Banki i Milohanići. U Butorima danas živi 35 stanovnika. Prosječna im je dob 37 godina². U

¹ Općini Tinjan pripadaju i sljedeća naselja: Bašići, Jakovici, Lovrečići, Srbinjak, Mohori, Červari, Vitasi, Piškova Stancija, Pilari, Rudići, Ivetići, Grintavica, Banki, Milohanići, Brečevići, Grimani, Milinki, Hlistići, Jakovici, Pajci, Peljaki, Milotići, Picupari, Šurani, Tinjan; Tomičnin, Gregi, Prenci, Kringa, Brinjani, Faturi, Kučići, Hrvatini, Gregorci, Danijeli, Pavletići, Jelovci, Zlatini, Kmačići, Mofardini, Pinezići, Terlevići, Frankovići, Ribari, Gosposdi, Radetići; Duhici, Muntrilj, Juras, Pinčani, Žužići, Starići, Bratovići, Rajki, Brčići, Pajići, Jurići.

² Prema godinama starosti broj stanovnika raspoređen je ovako: 0 – 15 godina = 7 stanovnika, 16 – 20 godina = 3, 21 – 30 godina = 6, 31 – 40 godina = 3, 41 – 50 godina = 9, 51 – 60 godina = 3, 61 – 70 godina = 0, 71 – 80 = 3, 85 godina = 1.

mjestu su raširena sljedeća prezimena i obiteljski nadimci: Brečević (nadimak Jadruci – 2), Ivetić (nadimak Bortulovi – 4), Jakus (nadimak Liziovi – 2), Šuran (5), Vlahović (nadimak Drndići – 9), Žunta (nadimak Maženići – 7) i Smolica (6).

1. Govor Butora u dijalektološkoj literaturi

Mjesni govor Butora još uvijek nije opisan. Tako je i s većinom doseljeničkih ikavskih štakavsko-čakavskih govora tinjanske općine.

Govor Tinjana, središta Općine, ekavskoga je refleksa jata, pripada središnjemu istarskomu poddijalektu sjevernočakavskoga dijalekta (Vranić 2005: 40–41; Isto, dijalekatska karta).

Značajnijih i opširnijih rasprava o tinjanskim čakavskim ikavskim govorima u starijoj dijalektološkoj literaturi nema. O značajkama tih govora, ili pak o njihovoj klasifikaciji, može se doznati iz nekoliko izvora.

J. Ribarić u svojoj raspravi *Razmještaj južnoslovenskih dijalekata na poluotoku Istri* (1940.) i u priređenom izdanju iste rasprave pod naslovom *O istarskim dijalektima* (2002.) ne bavi se posebno tinjanskim govorima. On ih tek uvrštava u štokavsko-čakavski prijelazni dijalekt Slovinaca (Ribarić 1940: 46–50; 2002: 66–71). M. Maček u *Pregledu slavenskih govora u Istri* (2002: 82–86; 120–123) (ili u istoj raspravi na poljskom jeziku *Przegląd słowiańskich gwar Istrii*, 1930: 103–108; 154–160) spominje Butorima susjedne Kringu, Hrvatine, Muntrilj i Žužice u sklopu štokavskih govora vodnjanskoga tipa. Iz priložene tablice na kraju rasprave mogu se iščitati jezične značajke tih dijalektoloških punktova (Maček 2002: 116–118; 1930: 146–148), koje bismo prema današnjim klasifikacijama čakavskih dijalekata uvrstili u značajke jugozapadnoga istarskoga ili štakavsko-čakavskoga dijalekta (Brozović 1988: 88 i dijalekatska karta).

U raspravi o jezičnim značajkama jugozapadnih istarskih govora M. Hraste navodi Kringu te njoj susjedne Kmačice i Mofardine (Hraste 1964: 13–14). Te mjesne govore naziva “čakavsko-štokavskim govorima u Istri” (Hraste 1964: 28).

U recentnoj su dijalektološkoj literaturi, na alijetetnoj, alteritetnoj i arealnoj razini razlikovnosti opisani Butorima susjedni mjesni govori Hlistića (Pliško 2007: 95–106) i Kringe (Pliško, Ljubešić 2009: 97–105).

2. Istraživanje mjesnoga govora Butora

Terensko istraživanje mjesnoga govora Butora obavljeno je 12. svibnja 2009.³ U dijalektološkome je punktu s izvornim govornikom, gospodinom Jankom Brečevićem (rođ. 1953.), ispunjen Upitnik za istraživanje jugozapadnih istarskih govora i diktafonom zabilježen razgovor na temu seoske svakodnevice, događaja iz djetinjstva i

³ Terensko je istraživanje obavila Melani Ivetić, diplomantica Odjela za humanističke znanosti, Odsjeka za kroatistiku Sveučilišta Jurja Dobrile iz Pule, za potrebe izrade svoje diplomske radnje *Mjesni govor Butora*, napisane pod mentorstvom dr. sc. Line Pliško i obranjene 2009.

školovanja našega sugovornika, radova u vinogradu i polju. Upitnikom su provjeravane alijetetne (općečakavske jezične značajke najvišega razlikovnog ranga), aletritetne (čakavske jezične značajke nižega razlikovnog hijerarhijskoga ranga) i arealne jezične značajke (jezične značajke zajedničke govorima pojedinoga areala). Iz snimljenoga su jezičnoga korpusa izdvojene jezične značajke koje nisu istraživane Upitnikom, kao što su naglasni sustav, refleks jata, disimilacije...

S obzirom na zanimljivu prosječnu dob stanovnika Butora, naša je pozornost bila usmjerena na proučavanje govora srednje generacije govornika, jer su najzastupljeniji. Zanimalo nas je u kojoj mjeri ta generacija čuva materinsku čakavštinu i koje su se jezične promjene dogodile u posljednjih pedesetak godina, nakon Hrastina istraživanja jugozapadnih istarskih govora (Hraste, 1964).

Mjesni govor Butora proučavali smo i u kontekstu dosad istraženih štakavsko-čakavskih tinjanskih govora.

3. Rezultati istraživanja mjesnoga govora Butora

3.1. Općečakavske jezične značajke najvišega razlikovnog ranga (alijeteti) u govoru Butora

3.1.1. Zamjenica ča se uzima kao kriterij najvišega razlikovnog ranga, odnosno alijetet i označava "čistu drugost od svih drugih" (Moguš 1977: 13). U hrvatskom standardnom jeziku zamjenica ča javlja se u opoziciji s oblicima *kaj* u kajkavskom i *što* u štokavskom narječju.

U mjesnome govoru Butora ona je potvrđena u različitim značenjima i sudjeluje u tvorbi drugih oblika:

- a) kao upitna zamjenica za neživo (*ča* < *čə* < **čb*): *Čä se, oväko, domišlate?*; *Čä se nájveč kvārilo?* i kao odnosna zamjenica za neživo: *Igräli smo se cä smo si načiñali mäle voziče...; ...čä je sestra pošla...*
- b) kao neodređena zamjenica za neživo – ništa – *nış* (< **ni* + *čə* > *nič* > *niš*): *Od tega ni nış, to je sämo tröšak*; i nešto – *ništo* (< **ni* + *čə* + *to*): *Ništo bin ti rëka.*
- c) kao upitna i odnosna zamjenica u značenju 'čiji' – *čigöv, čigöva, čigövo* i njezine tvorenice 'ničiji' – *nīčigov, nīčigova, nīčigovo*: *Čigöv je to müž? Čigövo je ovo dīte? Čigöva je to šči? To ni nīčigovo.*
- d) kao neodređena zamjenica u značenju 'svačiji' – *sväčigov, sväčigova, sväčigovo*: *To je sväčigova briga.*
- e) Uzročni veznik *jer* što u jugozapadnomu istarskomu dijalektu ima vrlo često oblik *aš*, koji je podrijetlom prilog – sraslica (**za* + *čb* > *za* + *č* > *zač* > *ač* > *aš*), u govoru Butorčana zamijenjen je standardnojezičnim oblikom *jer*: *...da mi pomöru vëzäti jer säm to ne mören, jer san na dëlu...; ... morän xi näjti jer öna je stära...*

3.1.2. U čakavskome su sustavu, osim u obliku nominativa zamjenice *ča* ($\check{c}\bar{a}$ < $*\check{c}b$), i u drugim primjerima zabilježeni prijelazi u puni samoglasnik poluglasa u “slabu” položaju. U Butorima su to: a) starojezični prijedlog *va* ($v\bar{a}$ < $*vb$), samo u primjerima – *vāj̃k/vāj̃ka*, *Vazān*, *vazmēni*: *Vāj̃k san glēda lipo te mālīce...*; *Nājdrāžī mi je vāj̃ka nēmački āuto BMW*; b) stari prijedlog *kadi/di* (< $k\bar{a}de$ > $*k\bar{a}d\bar{e}$) i izvedenice iz toga prijedloga (u značenju ‘svugdje’ i ‘nigdje’) *svāderi* i *nīderi*: *Grēn tāmō kadī mi je bōļe*. *Svāderi je nēbo*. *Nīderi ni tāko dōbro*. c) imenica *mlin* – *mālin* ($m\bar{d}lin\bar{d}$ < $*m\bar{b}lin\bar{b}$) i njezina izvedenica *mālinar* i d) instrumental zamjenice *jā* – *s nāmōn* (< *manon* < $m\bar{d}nom$ < $*m\bar{b}nojo$).

3.1.3. Dvojaki refleksi prednjega nazalnog vokala *ę*

Prednji nazalni vokal *ę* u čakavskome se narječju mogao ostvariti kao *a* iza palatala po formuli *j*, *č*, *ž* + *ę* = *ja*, *ča*, *ža* (*jazik* < *język*, *počati* < *počęti*, *žati* < *žęti*) i kao *e* u ostalim pozicijama (*meso* < *męso*, *govedo* < *govędo*) (Moguš 1977: 35). Starija faza, prelazak *ę* iza palatala u *a*, u Butorima nije ovjerena, a novija, prelazak *ę* u *e*, ovjerena je u sljedećim primjerima: *...nāj̃više u trēčen mīsecu...*; *Rakīja oko pedesetpēt, šezdesēt...*; *...u desēten, jedanājsten mīsecu se posījalo...*; *...počętkon sēdmega mīseca se žēlo...*

3.1.4. Naglasni sustav

Govor Butora, prema Moguševoj teoriji (1977: 53) ima noviji tronaglasni sustav. Taj je sustav zahvaćen parcijalnom, ali sustavnom izmjenom naglasnog mjesta koja je dovela do djelomične izmjene distribucijskih pravila u odnosu na stare i starije akcenatske sustave.

Temeljni naglasni inventar jugozapadnoga istarskog dijalekta sastoji se od kratkog silaznog (*ä*) i dugog silaznog naglasaka (*ā*), akuta (*ā̇*) te nenaglašene duljine (*ā*) i nenaglašene kraćine (*ā̇*). Mjesto naglasaka je uglavnom staro u svim pozicijama, osim na kratkoj otvorenoj ultimi. Kratki silazni naglasak je otud dosljedno pomaknut, pri čemu se neovisno o kvantiteti prethodnog sloga ostvaruje akut: *vōda* < *vodā*, *žēna* < *ženā*, *trāva* < *trāvā*, *vīno* < *vinō*.

Distribucija:

Kratki silazni naglasak u početnom slogu riječi: *vāj̃ka*, *dīca*, *dōli*, *dōma*, *pōle*, *dēlo*, *drōpa*, *žīce*, *līto*, *lītri*, *mīsecu*, *žēlo*...; u središnjem slogu u riječi: *igrāli*, *bičīklēte*, *xodīja*, *ucīmati*, *ušprīcati*, *malvazīju*, *rakīja*...; u dočetnom slogu u riječi u zatvorenoj ultimi: *lozāh*, *Tinjān*.

Dugi silazni naglasak u početnom slogu riječi: *māle*, *škōlu*, *zājno*, *lipo*, *mālīce*, *ni pūt*; u središnjem slogu riječi: *uzāda*, *utūkla*, *u gimnāziju*, *zatūči*, *posādiš*; u dočetnom slogu riječi: *pedespēt*, *imā*.

Čakavski se akut javlja pri pomaku siline s kratkoga silaznoga naglasaka u otvorenoj ultimi na prednaglasnu duljinu: *vīna* (< *vinō*), *bīlo* (< *bilō*), *palūne* (< *palūnē*), *blīzu* (< *blizū*) i u otvorenoj ultimi na prednaglasnu kraćinu (tzv. kanovačko duljenje): *tāko* (< *takō*), *sēlo* (< *selō*), *ōna* (< *onā*), *sēstri* (< *sestri*)...

Čakavski se akut javlja i na starim jezičnopovijesnim pozicijama (na dugim vokalima nastalim stezanjem dvaju kratikih, od kojih je drugi nosio naglasnu silinu) *nīsan* (< *ni+jēsan*), *nīmamo* (< *ne+īmamo*)... Katkada se akut pojavljuje i u drugim kategorijama (riječ je o novijim pomacima) – na antepenultimi: *načīnjali*, *vežīvati*...; pred zatvorenom ultimom: *vīšak*, *večīnon*.

Prednaglasna se duljina (ā) javlja neposredno ispred kratkih naglašenih slogova: *kūpīli*, *zatēgnūti*, *vēžāti*, *dāvāti*.

3.1.5. Izmjene šumnika u zatvorenu slogu jedna su od bitnih osobitosti čakavskoga jezičnoga sustava. U Butorima je ovjerena: zamjena afrikata frikativom – *niš* < *nič*: *Od tēga ni nīš*; zamjena okluziva sonantom: *Oko jedanājst*, *dvanājst*; potpuna redukcija okluziva – *jēna*, *jēno* (= 'jedna, jedno')...*tāko da je na jēnu strānu*...; *nijēna*, *nijēno* (= 'nijedna, nijedan').

3.1.6. Oblici pomoćnoga glagola *biti* za tvorbu kondicionala *bin*, *biš*, *bi* (*plesa*, *plesala*, *plesalo*); *bimo*, *bite*, *bi* (*plesali*, *plesale*, *plesala*) čakavska su morfološka jezična značajka najvišega razlikovnog ranga. Takvi su oblici potvrđeni i u mjesnome govoru Butora: ...*inače bimo učinīli više da ne prōdamo*...; ...*jā bin volīja da pušti*...

3.2. Čakavske jezične značajke nižega razlikovnoga hijerarhijskoga ranga u mjesnome govoru Butora

3.2.1. Samoglasnički i suglasnički inventar

Samoglasnički inventar Butora ima pet jedinica (*a*, *e*, *i*, *o*, *u*) i samoglasno *ɤ*, a suglasnički 23, odnosno 24 fonema. Afrikata (ʒ), koja u jugozapadnome istarskome dijalektu dolazi samo u primljenicama, u ovome je idiomu nesustavno zabilježena u nekoliko primjera. To se može tumačiti doticajem s hrvatskim standardnim jezikom na kojemu su se mlađi stanovnici obrazovali (*tuži*, *tužina*, *gražani*, *rožeње*).

SUGLASNICI	OKLUZIVI			FRIKATIVI				AFRIKATE		SONANTI							
Zvučni	b	d	g	z	ž				(ʒ)								
Bezvučni	p	t	k	s	š	x	f	c	č								
Neutralni										m	n	ń	v	r	j	l	l̥

3.2.2. U mjesnome govoru Butora refleks *ě* je ikavski, i to u leksičkim i gramatičkim morfemima. Primjerice: u leksičkim morfemima – ...*kad ste vī bīli dīca*...; ...*pōšli ste nāpřid*...; ...*u kēn mīsecu*...; u gramatičkim morfemima: *Su bili sēstri kūpīli*...

Ekavski je refleks zabilježen u imenici *delo* i glagolu *delati*: ...*dēlo* u lozāh počne...; *Vīno dēlamo*, *vīšak prōdamo*; ...*rūčne pāse od žīta se dēlalo*...

3.2.3. Prijedlog *u* (< *vð* < **vь*) ovjeren je kao samostalan prijedlog: ...*ste xodīli u škōlu*, *nājpřije u Jakovīci*, *pak u Tiñān*...; kao prefiks u složenica: *Vīna učīnin* za *sēbe*

sēdansto lītri...; kao *va* u primjerima: *Vāj̃k san glēda līpo te mālice...*; *Vazān, vazmēni te u* reduciranom obliku: *Ta su dīca līpo zgōjena*.

3.2.4. U prezentskoj osnovi praslavenskoga glagola **mogi* – *moći* izvršen je prijelaz *ž* u *r* pa paradigma toga glagola glasi: *moren, moreš, more; moremo, morete, moru: ...tō van ne mōren sād nabrojīti...*; *...kī van pomōre dēlat lōze?*

3.2.5. Sonant *l* zadržan je na dočetu unutrašnjega sloga u imenica – (G jd.) *dōlca : dolāc* (N jd.), (G jd.) *pālca : pālac* (N jd.), (G jd.) *tēlca : telāc* (N jd.), dok su u množini mogući i ostvaraji s reduciranim fonemom: *dōci, kōci*. U jd. m. r. glagolskoga pridjeva radnog sonant *l* se vokalizira u *a* pa s vokalom na dočetu osnove formira dvovokalne sekvencije: *aa, ea, ia, oa, ua*, koje se eliminiraju na dva načina: sažimanjem, u primjeru *aa > a* (*držā, imā*) ili umetanjem hijatskoga *ī*: *ea > eīa, ia > iīa, oa > oīa, ua > uīa* (*stīīa, bīīa, ubōīa, čūīa*). U pridjeva m. r. sonant *l* se vokalizira na isti način kao i u glagolskih pridjeva radnih: *cīīa, debēīa, vēseīa, gōīa*.

3.2.6. Suglasničke skupine

Praslavenska je suglasnička skupina **čr* neizmijenjena: *čŕn, črnije, črčāk črči, črliv, čŕv, črivo*.

Praslavenska se suglasnička skupina **dī* i starohrvatska *dđj* jotovanjem ostvaruju kao *ž*: *tŕži, mež* te pod utjecajem hrvatskoga standardnoga jezika kao (ž): *tŭži, tŭža, tužina, mlāži, grāžani, mlāža, rāže*. Glas [ž] se ostvaruje i u primljenicama: *ānžel*. U komparativu pridjeva *mlad, sladak, gladak* zabilježeni su oblici: *mlājži, slājži, glājži*.

Praslavenske se suglasničke skupine **skī* i **stī*, odnosno starohrvatske *stđj* i *skđj*, jotovanjem ostvaruju kao *št*: *ognīšte, klīšta, strnište, kopište*, a kao *šč* u prezentu glagola iskati: *iščēn, iščēš, iščē, iščēmo, iščēte, iščū* i stiskati: *stīščēn, stīščēš, stīščē, stīščēmo, stīščēte, stīščū*. U mjesnome govoru Butora prevladava odraz *št*, stoga se ovaj idiom može pribrojiti štakavskim govorima jugozapadnoga istarskog dijalekta.

Rezultat jotovanja praslavenske suglasničke skupine **zgi*, odnosno starohrvatske *zgđj*, u mjesnome govoru Butora je *žd* – *mōždani* (= 'mozak'). Takav je i kod praslavenske suglasničke skupine **zdī*, odnosno starohrvatske *zdđj* – (N jd. *daž*) G jd. *dāžda*, D jd. *dāždu, dažditi*. U imenici *grōjze* sačuvan je metatizirani refleks praslavenske suglasničke skupine **zdī*, odnosno starohrvatske suglasničke skupine *zdđj > jz* (*Ke vrste grōjza sve imate?*).

3.2.7. Suglasnička skupina *jd* ostvaruje se u prezentskoj osnovi glagola *īci* (< **idti*): *dōjde, pōjde*, a *jt* u infinitivnoj osnovi: *dōjti, pōjti* (...*morān dōjti kad je za vēžāti...*).

3.2.8. Odraz praslavenske skupine **vbs̥* sačuvan je u metatiziranoj osnovi starojezične neodređene zamjenice *vbs̥e, vbs̥a, vbs̥i, vbs̥ega, vbs̥ēh̥ > vds̥e, vds̥a, vds̥i, vds̥ega, vds̥ēh̥ > *vse, *vsa, *vsi, *vsega, *vsih̥ > svē, svā, svī, svēga, svih̥* (...*svē se je to potrošilo...*; ...*prīje svāke tŕke...*).

3.2.9. Zamjena završnoga *m* u *n* javlja se u instrumentalu jednine imenica: ...*san xodīja z bičiklêton* u *Tiñän...*; instrumentalu zamjenica: *š nîn nîsan xodīja na tîrke...*; u lokativu brojeva: u *desêten, jedanäjsten* mîsecu *se pošijalo...*; u 1. l. jd. prezenta glagola: ...*nîsan stīja...*; ...*morân nâiti...*; ...*jâ mu sâmo govörin*; u priloga: ...*počêtkon sêdmega mîseca se želô...*

3.2.10. Infinitivi su u mjesnom govoru Butora cjeloviti (-*ti* ili *či*): *Trêba xi skopâti, odvorâti nâjprija, pa skopâti, pa zatêgnûti* žice, *zatûči palûne* i *önda xi veživati*; *têči, rêči*.

3.2.11. Izostaje zamjenjivanje mekonepčanih suglasnika sibilantima u dativu i lokativu jednine imenica ženskog roda (*rûki, nôgi*) te u nominativu množine imenica muškog roda (*vrâgi, svidôki*). U 3. l. mn. prezenta i u 2. l. jd. imperativa mekonepčani se suglasnici analoški palataliziraju (*rêču, sîču; rêči, sîči*).

3.2.12. Zabilježena je kontaktna asimilacija u primjerima *s > š – š nôn, š nîn (I š nîn ste osvojili kakövu nâgradu?)*, a disimilacija *mñ > mļ* u primjerima *dîmļak, dîmļaçar* i *sûmļa*.

3.2.13. Oblici upitne i odnosne zamjenice za značenje ‘živo’ – ‘koji’ stegnuta su oblika: *kî, kê, kô (Kî van pomöre, stêšo mãma?; ...kâko je kî imâ; ...u kên mîsecu?)*, no sporadično se, zbog utjecaja hrvatskoga standardnog jezika, javljaju i nestegnuti oblici *koji, koja, koje (...kôji su stâvļali unûtra...; ...zavîsi koju san vozīja i kôje vrîme je to bîlo...)*.

3.2.14. U Butorima se sonant *v* kao drugi član početne suglasničke skupine u slogu reducira ispred sonanta *r* ili samoglasnoga *ŗ* unutar istoga ili susjednoga sloga: *čêtfîti, čêtrtāk, tîfd/a/o, stîfdnuti, črčît, črčāk, rêbâc* (= ‘vrabac’).

3.3. Arealne jezične značajke mjesnoga govora Butora

3.3.1. U korijenjskome morfemu glagola *krêsti* i *rêsti* te u njihovim oblicima *ukrêsti, ukrêla, ukrêja; urêsla, zarêsla, narêsti, narê slo, srê sli* potvrđen je prijevoini lik *s e*. Takav je prijevoini lik i u imenici *rêbâc* (= ‘vrabac’).

3.3.2. Protetsko *j* potvrđeno je u sljedećim primjerima: *Jôpet nîsi jîa*; *Želîn vas jôpet vîiti*; *Jânke rakīju, dâ, dêlamo*.

3.3.3. Glagol u značenju ‘ići’, ‘kretati se’, u mjesnome govoru Butora ostvaruje se infinitivnom i prezentskom osnovom. Infinitivna osnova glagola *hodîti* (nesvrš.) – *ići*, ostvaruje se u glagolskom pridjevu radnom, u perfektu i 2. l. jd. te 1. i 2. l. mn. imperativa (*önda san ja xodīja...*; ...*ste xodîli doli* u *Jakovîci...*; ...*nî se zâjno xodîlo dôma...*; ...*öna je xodîla* u *gimnâziju...*; *Xôte dôma!*). Prezentska osnova glagola **grêdti*, (nesvrš.) – *ići*, ostvaruje se u prezentu: *grên, grêš, grê; grêmo, grête, grêdu* i 3. l. jd. i mn. imperativa – *neka grê, neka grêdu*.

3.3.4. Paradigma zanijevanoga prezenta glagola *imâti* glasi: *nîman, nîmaš, nîma; nîmamo, nîmate, nîmaju (Nîman lâzno)*, a *biti*: *nîsan, nîsi, nî; nîsmo, nîste, nîsu (...ali nîsan stīja...; ...nî bilo vâjka kômbaji...; ...od têga nî niš...)*.

3.3.5. Genitiv i akuzativ osobne zamjenice *oni* imaju nenaglašeni oblik *hi* koji je nastao metatezom njegovih fonoloških sastavnica. (G – *Ni xi dōma.*; A – *Trēba xi skopāti...*; ...*morân xi nâjti...*).

Zaključak

Mjesni govor Butora prema istraživanim jezičnim značajkama na alijetetnoj, alteritetnoj te arealnoj razini razlikovnosti pripada, prema Brozovićevoj klasifikaciji čakavskih dijalekata, jugozapadnomu istarskomu ili štakavsko-čakavskomu dijalektu. Istraživanje jezične značajke Butora jednake su susjednim, dosad istraženim, značajkama tinjanskih ikavskih govora.

Govor srednje, ali i mlađe, generacije još uvijek čuva velik broj čakavskih jezičnih značajki. Promjene su zabilježene tek u korištenju veznika *jer* umjesto očekivanoga *aš*, sporadičnomu uvođenju nestegnutih oblika upitno-odnosne zamjenice *koji* i fonema (ž). U neobveznom razgovoru zabilježena je i frekventnija uporaba standardnoga hrvatskoga jezika kad se govori o aktivnostima karakterističnima za mlađu i srednju generaciju (primjerice sudjelovanje u automobilskim utrckama).

Literatura

- Brozović, Dalibor, Pavle Ivić, *Jezik srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*, Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb, 1988.
- Hraste, Mate, "O kanovačkom akcentu u Hrvatskoj", *Filologija*, 1957., 1, str. 59–74.
- Hraste, Mate, *Govori jugozapadne Istre*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1964., str. 5–36.
- Lisac, Josip, "Nastanak i razvoj jugozapadnoga istarskog dijalekta", *Nova Istra*, 24, 2003.a, br. 2, Pula, str. 195–198.
- Lisac, Josip, *Hrvatska dijalektologija 1., Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb 2003.b.
- Lisac, Josip, "Glasovi jugozapadnoga istarskoga dijalekta", u: *Drugi Hercigonjin zbornik*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2005., str. 219–222.
- Lisac, Josip, *Hrvatska dijalektologija 2., Čakavsko narječje*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009.
- Lončarić, Mijo, *Kajkavsko narječje*, Školska knjiga, Zagreb, 1996.
- Lukežić, Iva, *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1990.
- Lukežić, Iva, *Govori Klane i Studene*, Libellus, Crikvenica, 1998.a.
- Lukežić, Iva, "Štokavsko narječje (Nacrt sveučilišnih predavanja)" *Radovi Zavoda za slavensku filologiju*, 1998.b, br. 32, str. 117–135.

- Małecki, Mieczysław, *Przegląd słowiańskich gwar Istrii*, Polska akademja umjetności, Krakow, 1930.
- Małecki, Mieczysław, *Slavenski govori u Istri*, HFL, Rijeka, 2002.
- Moguš, Milan, *Čakavsko narječje, Fonologija*, Školska knjiga, Zagreb, 1977.
- Pliško, Lina, *Govor Barbanštine*, Filozofski fakultet Pula, Pula, 2000.
- Pliško, Lina, "Štakavsko-čakavski govori Tinjanštine – mjesni govor Hlistića", *Croatica et Slavica Iadertina*, 2007., br. 3, str. 95–106.
- Pliško, Lina, Tatjana Ljubešić, "Novija istraživanja mjesnoga govora Kringe", *Croatica et Slavica Iadertina*, 2009., br. 5, str. 97–105.
- Ribarić, Josip, "Razmještaj južnoslovenskih dijalekata na poluotoku Istri", *Srpski dijalektološki zbornik*, 1940., knj. 9, str. 1–207.
- Ribarić, Josip, *O istarskim dijalektima: razmještaj južnoslavenskih dijalekata na poluotoku Istri s opisom vodičkog govora*, Josip Turčinović d. o. o., Pazin, 2002.
- Šimunović, Petar, "Mozaik istarskih govora", *Istra*, 23, 1985., br. 3 – 4, str. 66–72.
- Vranić, Silvana, *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi*, Filozofski fakultet u Rijeci, Odsjek za kroatistiku, Rijeka, 2005.

SUMMARY

Lina Pliško – Melani Ivetić THE BUTORI DIALECT

In the literature on dialects, the dialect spoken at Butori has not been described yet, which is also the case with the majority of štakavian-čakavian dialects in the Tinjan region. The paper presents the results of the research into the Butori dialect in terms of differences at various linguistic levels. We compared the linguistic features of Butori with the neighbouring Tinjan dialects, already researched. We concluded that the results obtained at all the linguistic levels coincided with each other and presented a homogeneous group of Tinjan dialects.

According to Brozović's classification of dialects, the one spoken at Butori belongs to the South-west Istrian or Štakavian-Čakavian dialect.

Key words: Butori; Istria; Municipality of Tinjan; South-west Istrian or Štakavian-Čakavian dialects; Čakavian dialect